

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia gminy i obszaru dworskiego Chocimierz z okręgu sądu powiatowego w Obertynie i okręgu politycznego w Horodence i przydzielenia do okręgu sądowego i politycznego w Tłumaczu.

Wysoki Sejmie!

Gmina i obszar dworski w Chocimierzu wniosły pod dniem 1. lutego 1896 do LS. 1435 petycję do Wysokiego Sejmu o wyjednanie wyłączenia z okręgu sądowego w Obertynie i politycznego w Horodence a przyłączenie do okręgu sądowego i politycznego w Tłumaczu.

Petycja ta jako niezadowolona w Wysokim Sejmie przekazana została na posiedzeniu z 8. lutego 1896 wraz z innymi niezadowolonymi petycjami Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Ponieważ petycja ta bardzo dokładnie przedstawia stan rzeczy, a wszystkie okoliczności w niej naprowadzone, zostały przez wszystkie władze za zgodne i prawdziwe uznane, przeto pozwalamy sobie ją przytoczyć w całej osnowie.

Mianowicie petycyonująca Zwierzchność gminna i obszar dworski przedstawiają co następuje:

Niema może w całej Galicyi drugiej gminy, któraby pod względem przynależności do pojedynczych władz rządowych i autonomicznych znajdowała się w tak niekorzystnem położeniu, jak gmina Chocimierz, która należąc do okręgu politycznego c. k. Starostwa w Horodence, w sprawach sądowych podlega c. k. Sądowi powiatowemu w Obertynie, w sprawach podatkowych i w ogóle skarbowych c. k. Urzędowi podatkowemu w Obertynie, a w sprawach autonomicznych Wydziałowi powiatowemu w Tłumaczu, któreto miejscowości oddalone są od siebie o kilka mil a mianowicie:

Horodenka od Tłumacza o 52 km.

Horodenka od Obertyna o 49 km.

a Obertyn od Tłumacza o 25 km.

To też nie dziw, że gmina ta o ludności 2884 dusz, a więc zaliczająca się do większych gmin, posiadająca wszelkie warunki do rozwoju ekonomicznego a tem samem do dobrobytu, znajduje się w jak najgorszych warunkach ekonomicznych a w dalszej konsekwencji w jak najniepomyślniejszem położeniu majątkowem, które w zatrważający sposób z każdym rokiem się pogarsza i grozi mieszkańcom tej gminy

zupełną zagładą i ruiną majątkową, który to stan, jeżeli temu w czas zaradzonem nie zostanie, w obec teraźniejszego prądu emigracyjnego gotów popchnąć mieszkańców tej gminy do opuszczenia swej ojcowizny, aby szukać chleba w obczyźnie w dalekim kraju Brazylii.

Wobec istniejącego ustroju państwowego każdy obywatel kraju chcąc nie chcąc musi dość często wchodzić w styczności z pojedynczemi władzami rządowemi i autonomicznemi, a tem więcej włościanin, który jako nieporadny, nieświadomy prawa, wystawiony na wyzyskiwanie osób nierzetelnych, a nadto skłonny do procesu potrzebuje ciągłej pomocy i opieki kompetentnych władz; — a jeżeli ten biedny włościanin, który przy najlepszych warunkach zaledwie tyle posiada, aby mógł wyżyć i podatki opłacić, w celu poszukiwania i obrony swych praw, w celu wypełnienia różnorodnych obowiązków, ciężących na nim, jako obywatelu kraju, w celu zasięgnięcia porady udawać się musi do kompetentnych władz, z których każda ma swoją siedzibę w innej miejscowości, między sobą i od gminy w znacznem oddaleniu będących, to z pewnością takie marnowanie drogiego czasu, połączone ze znacznymi wydatkami i kosztami podróży, nie może przyczynić się do jego dobrobytu, ale spowodować musi jego ruinę, zwłaszcza że często nawet się wydarza, iż jedna i ta sama osoba mając w jednym i tym samym dniu sprawę w dwóch lub nawet trzech urzędach, narażoną jest na niepowetowaną szkodę, na utratę prawa, a to jedynie wskutek tego, że tu i tam naraz obecną być nie może.

A unieżenie podpisana Zwierzchność gminna czyż wobec tego, iż we wszystkich sprawach, należących do poruczonego zakresu działania, podlega c. k. Starostwu w Horodence, a we wszystkich sprawach, należących do własnego zakresu działania, Wydziałowi powiatowemu w Tłumaczu, które to dwie miejscowości o kilka mil od siebie są oddalone, może uczynić zadość swemu zadaniu, jeżeli prócz niedogodności, prócz marnowania czasu, a stąd wynikłych strat i kosztów, weźmie się jeszcze na uwagę, że obie te władze we wielu sprawach zarządu gminnego powinny wchodzić ze sobą w kontakt i często orzekać w porozumieniu ze sobą?

Na taką samą niedogodność jest też narażoną Zwierzchność gminna wskutek tego, że we wszystkich sprawach podatkowych, jak w sprawie poboru, odwiezienia podatków, w sprawie podjęcia dodatków gminnych musi odnosić się do c. k. urzędu podatkowego w Obertynie, który podlega c. k. Starostwu w Horodence, a w których to sprawach zbyt często potrzebną jest także opinia i zatwierdzenie Rady powiatowej w Tłumaczu.

To też nie dziw, że Zwierzchność gminna, będąc na wszystkie strony rozrywana, pominawszy że jej funkcjonarynsze tracą wiele czasu na ciągłych podróżach, wskutek czego ponoszą wielkie straty, nawet przy najszczerszych chęciach nie jest w stanie w należyty czasie i w należyty sposób wypełniać wszystkie zlecenia urzędowe ustawami przepisane, wskutek czego narażoną jest na rozmaite kary, egzekucye i niezadowolonia przełożonych władz, czemu wszystkiemu dałoby się zaradzić, gdyby wszystkie jej przełożone Władze miały swą siedzibę w jednej i tej samej miejscowości. Najkorzystniej i pod względem położenia terytoryalnego i środków komunikacyjnych najodpowiedniej byłoby, gdyby gmina Chocimierz, która w sprawach należących do własnego zakresu działania podlega Wydziałowi powiatowemu w Tłumaczu, wyłączoną została z okręgu politycznego w Horodence i okręgu Sądu powiatowego w Obertynie a przyłączoną została do okręgu politycznego i sądowego w Tłumaczu.

Gmina Chocimierz jest odnaloną od Tłumacza tylko o 17 kilometrów dobrej drogi, podczas gdy do Horodunki jadąc drogą krajową na Jezierzany, jest 40 kilometrów, a jadąc prywatną bardzo lichą drogą na Czartowiec, około 32 km. Dlatego już

ze względu na terytoryalne położenie i warunki komunikacyjne, powinna gmina Chocimierz należeć do okręgu politycznego w Tłumaczu a nie jak dotychczas do okręgu politycznego w Horodence. Co się tyczy okręgu sądowego, to jakkolwiek z Chocimierza do Obertyna jest bliżej jak do Tłumacza, bowiem tylko 8 klm., ale za to droga do Obertyna jest o wiele gorsza jak do Tłumacza, a nadto wszystkie inne względy przemawiają za tem, aby gmina ta wcieloną została do okręgu sądowego w Tłumaczu.

Wszystkie powyż wyszczególnione niedogodności, stojące na przeszkodzie ekonomicznemu rozwojowi gminy Chocimierz i mogące w krótkiej przyszłości spowodować zupełny upadek i ruinę majątkową dla pojedynczych członków tej niegdyś możnej a dziś ubogiej gminy, skłoniły Radę gminną wspólnie z obszarem dworskim do powzięcia na posiedzeniu z dnia 28. listopada 1895 jednomyslniej uchwały, polecającej Zwierzchności gminnej, aby poczyniła wszelkie możliwe starania u kompetentnych władz w celu przyłączenia gminy i obszaru dworskiego w Chocimierzu, do okręgu politycznego i sądowego w Tłumaczu.

Wydział krajowy zarządził dochodzenie z powodu tej petycyi, które wykazało zupełną słuszność żądania tą petycją objętego. I tak Wydział powiatowy w Tłumaczu w swem sprawozdaniu z 14. czerwca 1896 L. 1368, przedkładając uchwałę Rady powiatowej powziętej w tej sprawie 20. maja 1896 oznajmił, że „po dokładnem zbadaniu wszystkich w petycyi naprowadzonych okoliczności, uznał takowe jako prawdziwe“, zaś powołana uchwała Rady powiatowej w Tłumaczu kończy się tem, że „uznaje konieczną potrzebę, tak ze względów terytoryalnych i komunikacyjnych jako też ze względów ekonomicznych wyłączenie gminy Chocimierz z dotychczasowego okręgu, i dlatego jak najusilniej popiera wniesioną przez tę gminę i obszar dworski petycję do Wysokiego Sejmu krajowego“.

Również Rada powiatowa w Horodence na posiedzeniu z 26. października 1896 powzięła jednogłówną uchwałę, że „stan rzeczy w petycyi przedstawiony jest prawdziwy i że należy przychylić się do życzenia gminy i dworu w Chocimierzu“.

W sprawie tej petycyi przeprowadzone zostały także na odniesienie się Wydziału krajowego dochodzenia ze strony c. k. Władz sądowych, a wszystkie c. k. sądy jednomyślnie prawie uznały, że przeciw wydzieleniu gminy Chocimierz z okręgu sądowego w Obertynie ze względu na wymiar sprawiedliwości a w szczególności na prowadzenie ksiąg gruntowych żadne nie zachodzą przeszkody, że wyłączenie tej miejscowości na stan czynności sądu obertyńskiego jakoteż sądu powiatowego w Horodence, dokąd ma być przydzielona i ze względu na stan personalu w koncepcie i manipulacji przy tych sądach systemizowanym nie oddziała w niczem w kierunku ujemnym.

Również stwierdzone zostało przez c. k. Władze sądowe, że gmina Chocimierz, jakkolwiek oddalona jest od siedziby sądu powiatowego w Obertynie tylko o 9 kilometrów, a więc znacznie bliżej jak od sądu w Tłumaczu, to jednak droga komunikacyjna między nią a Obertynem na gruncie gliniastym jest w tak złym stanie, iż tylko w czasie posuchy lub ostrej zimy możliwą jest komunikacja tej gminy z miejscowością Obertyn, która to okoliczność oddziaływa niekorzystnie tak na stosunki przemysłowe, targowe, jakoteż i na tok spraw sądowych, dotyczących się tej miejscowości.

Zarazem stwierdzają władze sądowe, że Chocimierz cięży ze swoimi interesami handlowymi, przemysłowymi i ekonomicznymi do Tłumacza i że należy do okręgu politycznego c. k. Starostwa w Horodence, a w sprawach autonomicznych podlegając Wydziałowi powiatowemu w Tłumaczu, przypada jej mieszkańcom często w tych ostatnich dwóch miejscowościach załatwiać sprawy swe równocześnie, przez co nie

jest w położeniu korzystania z tych sposobności ku popieraniu swych czynności prawnych, w przynależnym a w innej miejscowości znajdującym się sądzie i tylko tym niewłaściwym stosunkom zdaniem c. k. Sądu obwodowego w Kołomyi przypisać należy, że gmina Chocimierz z dość znaczną ludnością (2884 dusz), daje Sądowi powiatowemu w Obertynie stosunkowo skromne bardzo zatrudnienie, przeto zdaniem tegoż sądu za wyłączeniem tej miejscowości z okręgu Sądu obertyńskiego przemawiają nie tylko ważne interesa samej gminy, ale i względy na przystępniejszy i ważniejszy wymiar sprawiedliwości.

W ten sposób zapatrują się na stan tej sprawy w swych sprawozdaniach do Władz przełożonych c. k. Sąd powiatowy w Obertynie z 19. stycznia 1897 L. 19. i Prezydyum c. k. Sądu obwodowego w Kołomyi z 12. lutego 1897 L. 336 i z 13. czerwca 1897 L. 769; a równe zdania wypowiedziały także c. k. Sąd powiatowy w Tłumaczu w swem sprawozdaniu z 19. lutego 1897 L. 39. i Prezydyum c. k. Sądu obwodowego w Stanisławowie w sprawozdaniu z dnia 21. lutego 1897 L. 509 do wyższego sądu krajowego we Lwowie.

Wreszcie i c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie udzielając Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 31. grudnia 1897 L. 14907 akta przeprowadzonych dochodzeń, oznajmił, że wobec zgodnych w tym przedmiocie opinii obu Rad powiatowych w Tłumaczu i Horodence, dalej interesowanych Sądów powiatowych w Obertynie i Tłumaczu oraz Prezydyów Trybunałów I instancji w Kołomyi i Stanisławowie, proponowaną zmianę uważa i ze swej strony jako dla mieszkańców Chocimierza korzystną, nie mniej dla wymiaru sprawiedliwości się zalecającą, popiera i na nią się zgadza". — Wreszcie konstatujemy, że wedle udzielonych przez Starostwa w Kołomyi, Horodence, Tłumaczu i Stanisławowie wyjaśnień, miejscowość Chocimierz jest oddalona

od Obertyna	9 kilometrów
„ Tłumacza	17 „
„ Horodenki	36 „
„ Kołomyi	36 „
„ Stanisławowa	40 „

byłaby zatem w razie przydzielenia jej do okręgu sądowego w Tłumaczu dalej oddalona od Tłumacza o 8 kilometrów niż od Obertyna, gdzie obecnie należy, zaś od Stanisławowa dalej o 4 kilometry, aniżeli od Kołomyi.

Ten nieznaczny nakład drogi jest atoli tylko względny, gdyż urzędownie stwierdzone zostało przez c. k. Starostwo w Horodence, że z powodu złego stanu drogi z Chocimierza do Obertyna, w razie słoty muszą mieszkańcy Chocimierza objeżdżać do drogi krajowej prowadzącej do Tłumacza, a w takich wypadkach zwiększa się odległość z Chocimierza do Obertyna, Horodenki i Kołomyi, a natomiast stwierdzają c. k. Starostwa w Stanisławowie i Tłumaczu, że drogi z Chocimierza do Tłumacza i Stanisławowa są powiatowe lub krajowe a nawet od stacyi kolejowej Tłumacz-Pańhacze można koleją jechać do Stanisławowa.

Nie może więc ulegać wątpliwości, że przydzielenie gminy Chocimierza wraz z obszarem dworskim do Tłumacza, dokąd wedle poświadczenia interesowanych władz sądowych i administracyjnych grawituje ze swoimi interesami handlowymi, przemysłowymi i ekonomicznymi, gdzie znajdzie przynależne władze autonomiczne, polityczne i sądowe i gdzie umożliwionem mu zostanie załatwienie wszystkich swych spraw w jednym mieście, leży jak najbardziej w interesie petycyonującej gminy i obszaru dworskiego.

Z powyższych powodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 Nr. 59 Dz. u. p. udziela c. k. Rządowi opinię, iż w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości i dobra mieszkańców gminy Chocimierza wraz z obszarem dworskim należy gminę tę wraz z obszarem dworskim wydzielić z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Obertynie i c. k. Starostwa w Horodence i przydzielić ją do okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Tłumaczu“.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 9. lipca 1898.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego.

